

Szlaki nadziei. Odyseja wolności

<https://szlakinadziei.ipn.gov.pl/sn/wystawy/104334,Budapeszt.html>
30.04.2024, 14:43

BUDAPESZT

BUDAPESZT

WĘGRY

[Następny](#)

[Powrót](#)

Ekspozycje

„Ze strony Węgier jest sprawą honoru narodowego nie brać udziału w jakiegokolwiek akcji zbrojnej przeciw Polsce” – powiedział Pál Teleki węgierski polityk, minister wychowania i dwukrotny premier Węgier w latach 1920-1921 oraz 1939-1941.

„Ze strony Węgier jest sprawą honoru narodowego nie brać udziału w jakiegokolwiek akcji zbrojnej przeciw Polsce” – powiedział Pál Teleki węgierski polityk, minister wychowania i dwukrotny premier Węgier w latach 1920-1921 oraz 1939-1941.

Postawa Węgier

W 1939 r. rząd Węgier podjął decyzję o otwarciu granic dla polskich uchodźców oraz zapewnił im wszelką możliwą pomoc. Polskie szkoły i organizacje społeczne działały tu aż do momentu wkroczenia Niemców na Węgry w 1944 r. Polskie oddziały, m.in. zmotoryzowana 10. Brygada Kawalerii płk Stanisława Maczka i 3 Brygada Górską płk Jana Kotowicza, uzyskały możliwość ewakuacji żołnierzy do Francji.

Wśród uchodźców w 1939 r. na Węgrzech znaleźli się m.in. generałowie: Kazimierz Sosnkowski i Stanisław Maczek oraz wiceminister spraw zagranicznych RP Jan Szembek. Rząd węgierski utworzył przy Ministerstwie Obrony specjalny wydział, którego zadaniem była pomoc polskim uchodźcom wojskowym. Na czele dyrekcji stanął płk Zoltán Baló, a później gen. Lóránd Utassy. Dzięki ich działaniu i życzliwości z ponad 50 tys. grupy polskich żołnierzy duża część przedostała się do Francji i Wielkiej Brytanii.

Pod koniec 1939 r. na Węgrzech przebywało około pół tysiąca polskich lekarzy. Większość z nich przedostała się na Zachód, między innymi IX Krakowski Szpital Wojskowy z całym personelem i wyposażeniem. Po rozpoczęciu w marcu 1944 r., okupacji Węgier przez III Rzeszę, gen. Utassy odmówił Gestapo wydania internowanych polskich żołnierzy.

Nad Dunajem

Do 1941 r. na Węgrzech funkcjonowało poselstwo polskie z posłem Leonem Orłowskim na czele, uznawane przez władze w Budapeszcie. Jego głównym zadaniem było utrzymywanie kontaktu z okupowanym krajem. Było to możliwe dzięki kurierom, z dużym poświęceniem przekraczającym granicę w Karpatach. Od grudnia 1939 r. na Węgrzech funkcjonowały tajne struktury Polskiego Państwa Podziemnego w tym Wojskowa Baza Wywiadowczo-Łącznikowa Związku Walki Zbrojnej, a później Armii Krajowej.

Azyłem dla polskich dzieci stała się działająca od września 1940 r. do późnej jesieni

1943 r. szkoła w Balatonboglár (początkowo w Balatonzamárdi). Uczono w niej w języku polskim, a po otrzymaniu matury można było kontynuować naukę na węgierskich uniwersytetach. W 1943 r. otwarto specjalny ośrodek w Vác - schronisko dla sierot (węg. Lengyel Tiszti Árvák Otthona), w którym tak naprawdę ukrywano żydowskie dzieci przed wywózką do obozów. Schronisko było otoczone opieką organizacji zarówno polskich, jak i węgierskich.

Schronienie

W połowie 1944 r. na Węgrzech przebywało około 8500 uchodźców. Po zajęciu Węgier przez wojska sowieckie NKWD dokonało aresztowań Polaków współpracujących z rządem polskim w Londynie. Większość uchodźców po wojnie powróciła do kraju. Nad Dunajem pozostało tylko kilka skupisk Polonii, największe w Budapeszcie oraz w górniczych miasteczkach Tata i Tatabánya.

Jedną z polskich rodzin, które znalazły schronienie na Węgrzech, byli Malczykowie. Karol Malczyk pochodził spod Wadowic, był uzdolnionym malarzem. W 1939 r. wraz z żoną Miladą i bratem Erazmem (salezjaninem) przekroczył granicę polsko-węgierską. Zamieszkał w Zamárdi i uczył rysunku w polskim gimnazjum dla uchodźców w Balatonboglár. Obaj bracia, zwłaszcza Erazm, zaangażowali się w działalność konspiracyjną, która w owym czasie koncentrowała się na przerzutach żołnierzy oraz uczniów najstarszych klas do Polskich Sił Zbrojnych. W ostatniej chwili, ostrzeżeni przez węgierskich przyjaciół, Malczykowie uniknęli aresztowania. Z dnia na dzień przenieśli się do Mád, gdzie Karol wykonał polichromię w miejscowym kościele rzymskokatolickim.

Po zakończeniu wojny przeprowadzili się do Budapesztu. Erazm został w 1947 r. proboszczem w polskiej parafii. W 1949 r. zdecydowali się wyjechać do Kanady, a później do USA. Karol, malując kolejne prace, dziękował Węgrom za opiekę nad Polakami w czasie wojny.

Otwarcie wystawy

Otwarcie wystawy

Otwarcie wystawy

Pliki do pobrania

[Plansze wystawy.pdf](#), 13.36 MB

Postacie Miejsca

[Więcej postaci](#)

[Więcej miejsc](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)